

Riksdagens protokoll

2011/12:115

Tisdagen den 22 maj

Kl. 14.30 – 15.28

Protokoll
2011/12:115

---

1 § Ledighet

Tredje vice talmannen meddelade att *Gustav Fridolin* (MP) ansökt om ledighet under tiden den 1 juli–31 december.

Kammaren biföll denna ansökan.

Tredje vice talmannen anmälde att *Lotta Hedström* (MP) skulle tjänstgöra som ersättare för *Gustav Fridolin*.

2 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

2011/12:Ub12–Ub14 till utbildningsutskottet

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Försvarsutskottets betänkanden 2011/12:FöU5 och FöU7

Socialutskottets betänkande 2011/12:SoU22

Civilutskottets betänkanden 2011/12:CU23 och CU25

Justitieutskottets betänkanden 2011/12:JuU22, JuU23 och JuU25

Konstitutionsutskottets betänkanden 2011/12:KU16, KU23 och KU17

Utrikesutskottets betänkanden 2011/12:UU11, UU14 och UU15

Näringsutskottets betänkande 2011/12:NU22

4 § Svar på interpellation 2011/12:344 om världens småbrukares rättigheter

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Fru talman! Bodil Ceballos har frågat mig på vilket sätt jag avser att genom det svenska biståndet hörsamma småbrukares krav på hälsosamma brukningsmetoder, om jag avser att ta initiativ till någon form av globalt skydd för småbrukares och lantarbetares rättigheter samt om jag

avser att verka för att stärka det småskaliga och agroekologiska jordbruket i enlighet med rekommendationerna från FN:s specialrapportör för rätten till mat.

En trygg livsmedelsförsörjning bygger på både ett säkert utbud av mat på marknaden och en inkomst som är tillräcklig för att kunna köpa mat. Ett hållbart och produktivt jordbruk i Afrika behöver både försörja befolkningen med livsmedel och hushålla med naturresurser som mark, vatten och skog.

Ett viktigt skäl till att Afrika söder om Sahara har den högsta andelen undernärda i världen är att det afrikanska jordbruket under de senaste fem decennierna ständigt tappat i produktivitet, bland annat på grund av minskade investeringar. Skördarna är 5–6 gånger lägre jämfört med det högproduktiva jordbruket i övriga världen. Jordbruket i regionen bedrivs av småbrukare och använder praktiskt taget inte någon handelsgödsel alls, har ingen bevattning, och jordarna är ofta mycket näringsfattiga. Andelen undernärda i Afrika söder om Sahara är nu 25–30 procent. Under samma period har södra Asien, som dragit nytta av den gröna revolutionen, minskat hungern kraftigt.

Det afrikanska jordbrukets avkastning måste öka bland annat genom användning av och kunskap om moderna odlingsmetoder, inklusive klok användning av handelsgödsel, bättre bördighet genom naturlig jordförbättring, växtnäringscirkulation genom trädjordbruk, bevattning samt mer högavkastande växtsorter och djur.

Genom de särskilda livsmedelssatsningar som regeringen har gjort sedan 2009 har 425 miljoner kronor satsats på insatser av det här slaget. Den helt övervägande delen går till småbrukare i afrikanska länder och till afrikanska forskningsinstitut. Det stöd som lämnats av Sida och av regeringen i den särskilda livsmedelssatsningen används, tvärtemot vad som påstås i tv-programmet *Aktuellt*, som Bodil Ceballos refererar till, för att utbilda och informera försäljare och småbrukare i Afrika så att de kan använda gödsel och växtskyddsmedel på ett säkert sätt.

Kvinnorna, som i många afrikanska länder söder om Sahara står för en övervägande del av arbetskraften inom jordbruket, måste få ett större stöd. Trots att de är så viktiga för livsmedelsförsörjningen saknar de oftast säker tillgång till mark och andra produktiva resurser samt till yrkesutbildningar och finansiella tjänster för att kunna förbättra sin produktion och få tillgång till marknader. Regeringen har riktat särskilda stöd till kvinnor bland annat för att ge dem bättre tillgång till resurser, service och marknadstillträde och därmed större inflytande över sin egen situation.

Jordbruket i Afrika behöver sannolikt utvecklas strukturellt. Det är inte självklart att småbruk huvudsakligen inriktade på självhushåll är den enda formen av hållbart jordbruk. Även andra former är tänkbara. Möjligheten för småbrukare att utvecklas från självhushåll till avsaluproduktion torde vara ett viktigt steg att ta för många.

Många afrikanska länder utvecklar nu sin politik för jordbruksutveckling, inte minst frågan om markägande respektive markrättigheter. Detta är ofta komplicerade frågor som måste beakta traditionella värden, den enskildes rättigheter, rättssäkerhet och behov av reformer. De egna politiska besluten och investeringarna är mycket viktiga element för att nå framgång i detta arbete under de kommande åren, då det ytterst är

länderna själva som har ansvar för det egna landets utveckling. I det ansvaret ingår givetvis även att respektera mänskliga rättigheter, inklusive rätten till mat, till bästa uppnåeliga hälsa och arbetstagares rättigheter. Dessa rättigheter finns redan stadfästa i en rad internationella och regionala konventioner om mänskliga rättigheter, men stora brister återstår när det gäller implementeringen. Jag avser därför inte att ta initiativ till nya normativa instrument om småbrukares och lantarbetares mänskliga rättigheter. Däremot kommer det svenska stödet även fortsättningsvis att syfta till att stärka den enskildes möjligheter att komma i åtnjutande av sina rättigheter i praktiken.

Anf. 2 BODIL CEBALLOS (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Gunilla Carlsson för svaret. Det bekräftar att vi båda ser samma behov av att öka livsmedelsproduktionen för att ge fattiga människor bättre möjligheter att försörja sig i fattiga länder.

Självklart behövs både en säker livsmedelsproduktion och en inkomst för att kunna köpa mat. Det gläder mig att ministern dementerar att svenskt bistånd används på det sätt som rapporterades i *Aktuellt*-inslaget för några månader sedan. Åtminstone ska så inte ske i teorin. Hur det sedan ser ut i praktiken kan ju vara något helt annat. Men vi verkar vara överens om att just det vi såg i tv inte ska kunna ske med svenskt bistånd.

För min del var det riktigt ruggigt att se hur ett stöd till kvinnors företagande genom mikrolån, bland annat till jordbrukssektorn, fasats ut och att i stället stöd till kemikalietungt jordbruk som på sikt försämrar människors hälsa fasas in. Och det sker samtidigt som erfarenheten visar oss att kemikaliejordbruket förvisso gett oss mer livsmedel i det korta perspektivet men i det långa utarmat bördiga jordar, förgiftat vatten och förvärrat effekterna av klimatförändringarna, förutom att ge skadliga effekter på hälsan. Det är viktigt att dra lärdom av erfarenheter och framöver göra rätt från början.

Fru talman! Ministern hänvisar till att den gröna revolutionen fungerar bra i Asien. Men hur något så ogrönt kan få heta den gröna revolutionen är något jag inte förstår. När jag hörde begreppet första gången utgick jag från att det handlade om ett hållbart jordbruk. Men livsmedelsproduktion som bygger på kemikalier som många gånger är förbjudna i väst på grund av sin farlighet för mänsklig hälsa och för de negativa konsekvenserna för den biologiska mångfalden kan knappast kallas grön. Kalla den livsmedelsrevolutionen eller vad som helst, men inte grön!

Jag förstår ministerns ingång i problematiken, det vill säga att en ökad produktion för export och för inhemsk försörjning leder till ökad handel och därmed ökade intäkter. Men jag köper inte att det ska ske på bekostnad av människors hälsa. Det gäller både dem som producerar och som vid spridning av bekämpningsmedel utsätts för gifter och dem som sedan ska äta de besprutade livsmedlen.

Det storskaliga mekaniserade jordbruket ger få arbetstillfällen och inkomster till ett fåtal, medan det småskaliga ger många personer möjlighet att försörja sig. Det är dessutom hälsosammare. Det är därför bra att det svenska biståndet till största delen går till småjordbruk, om jag har förstått svaret rätt. Men precis som med allt bistånd måste vi kontrollera att

det hamnar rätt och att de småjordbrukare som får tillgång till stödet inte sedan går utan skyddsutrustning och sprutar hälsofarliga gifter över sina grödor.

Jag skulle förresten gärna vilja veta vad som hände med mikrolånen till kvinnorna. Stämmer det att de inte längre ges, som vi såg i *Aktuellt*-inslaget? Det är i så fall mycket märkligt med tanke på den satsning på kvinnor som jag tror att vi alla är överens om i både regeringen och riksdagen. Det har ju aldrig varit någon diskussion om att vi inte skulle tycka just så, här i riksdagen.

Sedan tänker jag att man måste se till helheten och inte ägna sig åt att bara titta på ett stuprör i taget. Jag är därför glad över att ministern inte nämner den gröna revolutionen som modell för Afrika, även om den nämns i interpellationssvaret.

Jag tänker att om man minskar stödet till det hållbara småskaliga jordbruket, som ger jobb till många, som har fokus på att i första hand mätta den egna familjen och närområdet och där överskottet sedan kan säljas till exempel till oss, och i stället satsar på det ohållbara jordbruket, vars produkter kan säljas billigare, slår man undan fötterna för alla de kvinnor och män som skulle kunna klara sin försörjning på egen hand på landsbygden genom att sälja sina produkter.

Det är många som tvingas från sina jordar för att ge plats för monokulturer av exportgrödor. Det har vi sett på många håll i världen.

Jag skulle vilja att ministern utvecklar svaret lite mer.

Anf. 3 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Fru talman! Jag vill verkligen tacka Bodil Ceballos för att hon tar upp frågan på det här seriösa sättet, för då får vi också möjlighet att reda ut vad jag i grund och botten tycker var ett rätt orättvisande reportage om exakt hur det svenska biståndet används överallt vad gäller jordbruket i Afrika.

Under årtionden av svenskt bistånd har vi märkt att det här är väldigt svårt. Trots stora ansträngningar ser vi än i dag att nästan en miljard människor går och lägger sig hungrande, att barn är undernärda, att de inte fullt ut får möjligheter att kunna utvecklas.

Vi försöker nu titta lite grann på hur man kan göra, utifrån både de goda och de dåliga erfarenheter som finns, kanske från vårt eget land, men inte minst utifrån hur det har skett i andra utvecklingsländer. Jag har valt att använda begreppet ”den gröna revolutionen” för det som skedde i Asien, för det är en beskrivning av hur man har lyckats få fler människor att kunna äta sig mätta. Men jag delar helt uppfattningen att vi måste ta ett ansvar särskilt när vi använder biståndsmedel, eftersom vi överför inte bara resurser utan också förväntas överföra bästa möjliga kunskap kring vad som är långsiktigt hållbart för oss alla.

Det är därför som jag i mitt svar från regeringen också har lyft fram bland annat det samarbete vi har med Agra som jag tycker verkligen har försökt fundera utifrån tillgänglig kunskap, afrikansk forskning och faktiskt också en del afrikanskt ledarskap där många kvinnor är engagerade. Man har även använt en del ny, modern kunskap och teknik och också viktiga ledargestalter som hävdar just att Afrika måste lösa sin egen livsmedelsproduktion för att kunna ta sig ur inte bara undernäring utan också svält och kunna få utveckling.

Vad gör vi då för detta? Jag tror att det är viktigt att titta på bland annat kemikalieanvändningen och hur den sker. Att bara säga att Afrika absolut inte ska få ha någon som helst kemikalieanvändning tror jag inte är vad Bodil Ceballos är ute efter.

Däremot bör vi utifrån ett globalt ansvarstagande resonera kring att man använder kanske i snitt 9–10 kilo kemikalier per hektar i Asien i den så kallade gröna revolutionen. Mina siffror säger att det kan komma upp i 150–200 kilo per hektar i kemikalieanvändning i Europa och i Afrika knappast något. Det är här jag tycker att vi ska diskutera det globala ansvaret men framför allt också, när vi använder kemikalier, vad vi har lärt oss och framför allt det som Bodil Ceballos varnar för: Om det här används på ett farligt och oklart sätt i utvecklingsländerna riskerar man att göra dubbel skada. Jag vill dock inte utesluta vare sig handelsgödsel eller kemikalier.

Vi måste också titta på hur jordarna i dag är undernärda, hur produktiviteten har sjunkit och att vi inte har mer tillgänglig odlingsbar mark. Vi måste fundera på om vi kan använda mekanisering på ett annat sätt för att bättre hushålla med inte bara markresurser utan också vatten. Kring detta tycker jag nu att vi gör ett väldigt seriöst arbete bland annat med SLU men också med en del företagare och andra som har ett starkt, långsiktigt och trovärdigt engagemang även för Afrika.

Vad gäller kvinnors roll och mikrokrediter är det absolut inte så att vi ställer det ena mot det andra – tvärtom. Jag vill hävda att de är ömsesidigt beroende. Jag kan inte svara exakt i detta inlägg, men Bodil Ceballos har ju också varit med och drivit fram att vi ska arbeta mer med kvinnors rättigheter och att kvinnor ska vara delaktiga också ekonomiskt, så här finns alltså ingen motsatsställning. Vi gör nu bland annat ett utvecklingsprojekt i Tanzania som just handlar om kvinnors landrättigheter och möjligheter att äga mark.

Vi har nu städer som växer oerhört, och vi kanske kan återkomma till det för att hitta problematiseringen. Vi måste ta hänsyn och ansvar globalt, men vi måste också göra en brygga i utvecklingsländerna mellan växande städer och omgivande landsbygd.

Anf. 4 BODIL CEBALLOS (MP):

Fru talman! Jag tänker på den gröna revolutionen som ju sågs som lösningen i Asien och som man också har förordat i andra sammanhang. Samtidigt visar nu forskning som finns och rapporter som tas fram på andra vägar, och det är också det som FN:s specialrapportör för rätten till mat har visat, att man både måste förbättra produktiviteten inom jordbruket och höja tillgången till mat där den behövs mest, kanske i städerna, samtidigt som man stärker självförsörjningen och inkomsterna hos småbrukare och bevakar ekosystemen. Hans lösning är ökade investeringar i det småskaliga agroekologiska jordbruket.

Då tänker jag: Nu har vi FN:s specialrapportör som har kommit till den här slutsatsen, och då måste vi också lyssna på det. Jag säger inte att vi inte i något sammanhang kan använda handelsgödsel eller andra sådana produkter, även om jag skulle vilja se att vi slapp dem eftersom det finns andra sätt att gödsla marken som är mycket mer naturliga och som inte skadar på samma sätt som handelsgödseln faktiskt gör i slutändan. Där skulle jag vilja att vi verkligen tar avstamp i vad FN:s specialrappor-

tör föreslår när det gäller det svenska arbetet med utveckling i de länder som nu berörs.

Ministern tog också upp frågan om att allt fler människor bor i städerna, och det är klart att det är en sådan utveckling som vi ser när människor lämnar sina traditionella odlingsmarker, ibland på grund av krig och konflikter men ibland också för att det storskaliga, mekaniserade jordbruket behöver plats att breda ut sig på.

Detta gör att människor som inte får jobb i det nya, mekaniserade jordbruket – som behöver mycket färre personer som arbetar i det – ger sig av mot städerna. I städerna finns inte heller några arbeten, utan man hamnar i en kåkstad någonstans utanför stadskärnan. Där finns inte heller arbete, och detta leder till en ökad fattigdom.

Detta måste vi vara väldigt vaksamma på, därför att det vi gör när vi ger stöd till exempel som i den gröna revolutionens fall till det mekaniserade kemikalietunga jordbruket är också att skapa fattigdom för väldigt många andra människor. Då har vi inte nått särskilt långt framåt, och det är det jag menar med att man måste titta inte bara i ett enda stuprör: Nu gör vi det här, och så ger vi pengar till det, och sedan får vi se hur det går.

I stället måste man se vad det blir för konsekvenser i nästa led, till exempel med migrationen till städerna. Vi har ju haft en migration till städerna även i Sverige en gång i tiden, och den pågår egentligen fortfarande eftersom de svenska jordbrukarna inte så särskilt lätt kan klara sin ekonomi i det system vi har i dag med den konkurrens som är utifrån. Med billigare varor från andra och billigare producenter som kanske får mer stöd slår man ju ut de mindre.

Man måste alltså se flera led, och sedan måste man också se till det som jag var inne på från början, vilket handlar om hälsan. Kemikalier är, förutom klimatet, ett av de stora miljöhoten i världen. Vi utsätts för mer och mer kemikalier för varje dag som går. Även om vi här i Europa har en lagstiftning som reglerar kemikalier är det ändå väldigt lite som regleras. Vi får ut väldigt mycket på marknaden som vi egentligen aldrig borde ha där, men eftersom det inte testas tillräckligt och det inte har genomgått den här kontrollen, eftersom man inte behöver tillstånd, så har vi dem ändå. Och i många fattigare länder är det som vi har förbjudit här inte ens förbjudet. Konsekvenserna för människornas hälsa kan bli väldigt stora.

Anf. 5 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Fru talman! Som kammaren hör är detta oerhört komplexa frågor. Vi har också beslutsfattande både nationellt och globalt, inte minst vad gäller till exempel kemikalieanvändning men även när det gäller möjligheter att konkurrera på globala marknader och att förse människor och medborgare med mat lokalt.

I det svenska arbetet kring kemikalieanvändning, med våra försiktighetsprinciper, med mycket av transparens, med mycket av kunskap och också öppenhet om hur svensk produktion sker, har jag sett att vi vet om detta. Vi debatterar frågan, och vi har öppenheten och möjligheter att utkräva ansvar.

EU har starkare krav än till exempel FAO har. Vi har också olika standarder på detta, och både jag och Bodil Ceballos som jobbar med

utvecklingsländerna vet ju att det är de fattigaste människorna som har minst inflytande och minst makt som också riskerar att drabbas värst vad det än är vi hanterar för något. Vare sig det är kemikalier eller på något sätt bristen på eller tillgång till mat eller vad det kan vara har vi en sårbarhet bland de människor som inte åtnjuter ett gott politiskt ledarskap.

UNDP har precis nyligen kommit ut med en rapport om livsmedels-säkerhet, och jag vet att chefen Helen Clark när den presenterades var oerhört tydlig med att det många gånger handlar om ledarskap. Det handlar om ansvarsutkrävande, det handlar om öppenhet, transparens och kunskap för att man ska kunna hantera något så känsligt och komplext som livsmedelsförsörjning och livsmedelsproduktion, framför allt i en tid med stark urbanisering och när mångas rötter till landsbygden kanske utarmas.

Jag vill dock framhålla att om vi säger att i Afrika ska det bara vara småskaligt och agroekologiskt, medan vi själva kanske har ett mer mekaniserat och ett mer högproduktivt, effektivt och storskaligt jordbruk tycker jag inte att det är rättvist. På samma sätt som vi ser att vi i Sverige har både och måste det vara så att afrikanerna själva väljer hur de i de olika länderna vill utveckla sin egen modernisering, som vi många gånger brukar kalla den i högtidliga sammanhang.

Då tror jag att biståndets roll blir att vi tittar närmare på hur vi kan underlätta för att skapa bästa möjliga miljö för detta. Vad har vi för kunskap? Vad har vi för erfarenheter? Kan vi hjälpa till med mer av innovationer inom jordbruket? Kan vi hjälpa till genom att titta på hur man kan utveckla grödor för framför allt afrikanska behov som kanske är i mindre behov av bekämpningsmedel, som är mer torkresistenta? Kan vi titta på brukningsmetoder? Kan vi använda mekaniseringen för att hushålla med mycket begränsade vattenresurser på ett bättre sätt? Det finns mycket mer som vi gör än att just titta på kemikalier. Det tycker jag är viktigt att vi tar fram i den här debatten.

Det jag avslutningsvis vill säga vad gäller just diskussionen om den gröna revolutionen och Asien är att jag ibland känner mig, ursäkta uttrycket, lite schizofren. Många gånger är man som utvecklingsminister, när vi pratar om millenniemål 1, extremt glad och lycklig över att millenniemål 1 verkar ha uppnåtts. Trots att mer än 900 miljoner människor lever i undernäring och i svält har vi ändå sett att i Kina, där de har haft den så kallade gröna revolutionen, har de lyckats ta folk ur svält och undernäring.

Vi kan inte heller ensidigt låsa oss fast vid att ena stunden hävda uppfyllelsen och vara glada över millenniemålsuppfyllelsen och i andra ändan säga att det var helt felaktigt. Vi har en intressekonflikt som jag tycker att vi måste ta upp.

Jag skulle också vilja varna för att det nu är färre som arbetar i jordbruksproduktionen i utvecklingsländerna. Så blir det nog med den urbanisering vi ser. Så måste det nog bli om vi ska ha en ökad produktivitet. Det kommer att vara mer av insatsvaror. Det kommer förhoppningsvis att vara en ökad förädlingsgrad och mer av kunskapsintensiv jordbruksproduktion.

Det är det jag menar med de svenska erfarenheterna. Vi vill inte vrida klockan tillbaka till det gamla Jordbrukarsverige. Vi vill ha bra livsmedel

i vårt land till överkomliga priser, och vi vill också veta hur de har producerats. Jag tror att detsamma kommer att gälla för afrikanerna.

Anf. 6 BODIL CEBALLOS (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag också självklart tycker att det är de afrikanska länderna som själva ska styra sin utveckling. Det jag tänker är att vi måste dra nytta av den lärdom vi har från andra länder när det gäller till exempel kemikalieanvändningen. När vi då har en specialrapportör som tar upp just den ekologiska produktionen som ett bättre sätt att lösa problemen, kanske inte svälten men försörjningsmöjligheterna på landsbygden, tycker jag att vi ska lyssna på det. Jag skulle gärna vilja ha enbart ekologiskt även i Sverige.

En sak som vi inte har varit inne på så mycket är just möjligheten för Sverige att ändå driva på när det gäller att skydda småbrukarnas rättigheter. Även om vårt bistånd är ett rättighetsarbete i grunden är det inte så i alla de andra länderna. Där skulle Sveriges röst kunna vara en hävstång, så att säga. Vi skulle kunna driva på mycket mer för att skydda människor.

Det är sant att det kanske måste vara som med migrationen, att människor får ge sig av till städerna. Men det kan också vara sant att människor ska ha möjlighet att leva kvar, exempelvis olika folkgrupper som alltid har levt inom ett visst område, som alla ursprungsbefolkningar som nu tvingas i väg från sina marker på grund av dammbyggen. Det är ju inte bara jordbruket som är ett problem utan det är dammbyggen, det är gruvsdrift, det är mycket annat. Det finns många som skulle behöva ett ökat skydd. I det arbetet skulle Sverige kunna vara en röst, tänker jag.

När det gäller just migrationen ska vi också tänka på hur det är att vara tvingad. Den ofrivilliga migration som sker från landsbygd till stad är ju inte positiv i sig. Det är den frivilliga migrationen, när jag vill flytta till staden för att jag vet att jag kan få ett jobb så att jag kan försörja mig, som är något positivt. När jag tvingas migrera till staden, till kåkstaden, är det inte positivt.

Anf. 7 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Fru talman! Jag hoppas att vi också kan återkomma till interpellationsdebatter om urbaniseringen, dess förutsättningar, villkor och de möjligheter som finns, liksom de hot som vi kanske också kan se.

I mitt sista anförande vill jag igen passa på att tacka för debatten men också bekräfta mycket av det vi diskuterar i dag. Kampen om mark- och landresurser tror jag kommer att öka.

Vad är då det svenska biståndets roll, som kan vara rätt liten och begränsad men inte onyttig? Det är, tror jag, att fortsätta att just diskutera utifrån vad vi tror fungerar, kunskapsöverföring, möjligheter för jordbrukare att få tillgång till insatsvaror, att på allvar ta kampen om rätten till land och att kunna få nyttjanderätt eller allra helst, tycker jag, äganderätt till sin mark. Det skulle betyda mycket för den långsiktiga investeringen i mark.

Ett av de problem som vi har identifierat är att det har skett för lite av investeringar i jordbrukets maskiner, i kunskaper och i andra insatsvaror, men också att det har varit dåligt med investeringar i just marken, eftersom ingen äger den eller tar ansvar för den. Därför har vi nu projekt

där vi tittar på detta. Vi tror nämligen att det är oerhört mycket i det småskaliga som omedelbart skulle kunna öka just kvinnors produktivitet i jordbruket.

Fru talman! Jag har lärt mig en siffra som jag ofta bär med mig. Det sägs att om kvinnliga jordbrukare i utvecklingsländerna fick samma möjligheter som de manliga skulle i ett omedelbart slag 150 miljoner människor till kunna äta sig mätta för dagen. Bara detta visar ju på vilken produktivitetsvinst vi kan göra genom att mer rikta stöd till kvinnor. Det är det vi försöker göra. Det inbegriper just kunskap, insatsvaror och rätten att använda marken för att kunna ha en långsiktighet när det gäller att försörja sig själv och sin familj.

Det är produktivitetsutveckling, men jag tror inte att den kommer att stanna där i de afrikanska ländernas vägval. Och vi är beredda att stödja deras vägval.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2011/12:327 om handläggningen vid miljöprövning

Anf. 8 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman, ärade ledamöter och ärade åhörare! Sven-Erik Bucht har frågat mig vad jag avser att göra för att få en handläggning som stimulerar tillväxt och jobb och om jag har som ambition att verka för att gällande miljölagstiftning och dess tillämpning förändras med krav på tydlighet och kortare handläggningstider.

Till att börja med vill jag poängtera att arbetet med att förenkla och förbättra vardagen för Sveriges företag, men också för Sveriges medborgare, har varit och är en av regeringens mest prioriterade uppgifter. Kärnan i arbetet är att utforma regler, processer och förfaranden som är bättre anpassade till exempelvis företagens villkor och verklighet. En viktig utgångspunkt i regeringens regelförenklingsarbete rörande miljöprövningen är att prövningen inte ska vara mer komplicerad än vad som krävs med hänsyn till skyddet för miljön och människors hälsa.

En noggrann och effektiv miljöprövning är avgörande för skyddet av miljö och hälsa och utgör en grundpelare i svensk miljöpolitik. Samtidigt har näringslivet länge påtalat ett behov av effektivisering och förkortning av långa handläggningstider hos miljöprövningsdelegationer och mark- och miljödomstolar. Den svenska miljöprövningen har därför reformerats vid flera tillfällen. Att få en enklare och öppnare miljöprövning är en av mina prioriteringar som miljöminister. Det arbetet sker nu i form av en flerstegsmodell som Regeringskansliet jobbar mycket hårt med.

Det första steget är den reform av mark- och miljödomstolarna som genomfördes våren 2011. Genom inrättandet av mark- och miljödomstolar har förutsättningar skapats för att förenkla, samordna och effektivisera handläggning och domstolsprövning. Reformen ger förutsättningar för att kompetens och resurser kan användas på ett mer rationellt sätt och ger möjligheter för en effektiv ärendehantering med hög kvalitet.

Det andra steget är den koncentration av tillståndsprövningen till färre länsstyrelser som sker i juni i år. Det övergripande syftet med reformen är att åstadkomma en mer effektiv prövning och kortare handläggningstider. Länsstyrelserna har därför fått i uppdrag att redovisa handläggningstider både utifrån när en ansökan lämnas in och när ansökan bedöms vara komplett. Målsättningen är att ett ärende vid en miljöprövningsdelegation ska beslutas inom sex månader från det att en fullständig ansökan har lämnats in. Det här är en helt ny sak i miljölagstiftningen.

Det tredje steget är den kartläggning och analys som det nationella rådet för innovation och kvalitet i offentlig förvaltning, Innovationsrådet, som regeringen utsåg i maj 2011, kommer att göra av processerna för olika slags miljötillstånd. Under kartläggningen ska bland annat mark- och miljödomstolar, kommuner och verksamhetsutövare ges möjlighet att lämna synpunkter. Rådet ska till sommaren 2012 lämna förslag på konkreta förbättringar för medborgare och företag, till exempel genom kortare handläggningstider i specifika ärenden, och föreslå hur goda erfarenheter kan tas till vara och spridas till andra områden.

Vi reformerar dessutom det interna arbetet i departementet, och vi kommer också att skapa tydligare system för sökande att veta var i skedet handläggningen ligger.

Jag vill samtidigt framhålla att det finns flera orsaker till att en miljöprövning kan ta tid. Den rapport om handläggningstider som Ramböll tagit fram på uppdrag av Svenskt Näringsliv, *Undersökning av genomförandetider och framtida resursbehov för projekt med miljöpåverkan*, från i våras, visar att vid prövningen av tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter är det den inledande fasen med samråd och upprättande av miljökonsekvensbeskrivningar som tar längst tid – alltså den demokratiska fasen – och är mest resurskrävande för företaget. Det pågår inom Miljödepartementet ett arbete med att ta fram ytterligare förslag för att åstadkomma en effektivare miljöprocess med bibehållen miljöintegritet, till exempel vad gäller tillståndsprövningens inledande fas.

Regeringen har således genomfört reformer som ger goda förutsättningar för en effektiv miljöprövning och kommer att fortsätta arbetet med att förenkla olika miljöbeslutsprocesser. Jag hoppas kunna återkomma med konkreta förslag till ytterligare förbättringar under mandatperioden.

Principen i miljöbalken att myndigheter får överklaga domar och beslut är viktig såväl för skyddet av miljön och människors hälsa som för en enhetlig rättstillämpning. Jag ser därför inte behov av någon förändring i den frågan.

En miljöprövning handlar alltid om en avvägning mellan tillstånd för en verksamhet som förhoppningsvis kan innebära utveckling och tillstånd som ska innefatta regler som gör att människor inte skadas till sin hälsa och att miljön där människor lever och bor inte heller skadas.

Anf. 9 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Tack för svaret, miljöministern!

Oaktat mitt tack måste jag säga att svaret från statsrådet var tämligen intetsägande. Ministern redovisar, som även tidigare miljöminister Carl-

gren redovisade, ungefär vad som är gjort och litet om vad som behöver göras.

Jag har vid två tillfällen interPELLERAT den tidigare miljöministern i frågan. Nu är det tredje gången, och jag får ungefär samma svar. Det här är en oerhört viktig fråga för vårt näringsliv. Vad har miljöministern egentligen för ambitioner att genomföra förändringar? Finns det över huvud taget en trovärdig ambition att rätta till de extremt långa handläggningstider som råder i dag?

Jag har även motionerat i frågan och föreslagit att man ser över lagstiftningen så att byråkratin minimeras och vi får snabbare rutiner. Socialdemokraterna har ställt sig positivt till förslaget, men Alliansen har inte velat ta i frågan och har helt enkelt avvisat förslaget.

Fru talman! Man kan undra om det är fråga om prestige. Kommer förslagen från fel håll? Dessa frågor är alldeles för viktiga för att få en sådan hantering från regeringen och den borgerliga Alliansen. Politikens uppgift är att skapa bästa möjliga förutsättningar för tillväxt och god miljö. Det måste svenska företag få. Men så är det tyvärr inte i dag. Förutsättningarna finns inte.

Fru talman! För mig och Socialdemokraterna är vårt näringsliv och våra företag ett centralt allmänintresse. Men när jag hör miljöministerns svar förstår jag att regeringen betraktar näringslivet som ett särintresse. Det är via starka svenska företag som vi har byggt upp vår välfärd och skapat ett rikt land som är världsledande på miljöområdet. Utan det hade vi aldrig lyckats. Vi är världens mest exportberoende land. Över 50 procent av vår bnp kommer från den export som våra företag genererar. Men det blir alltmer extremt långa handläggningstider och byråkrati omkring prövningarna.

Det är stor risk att vårt näringsliv tappar kraft och att investeringar lämnar vårt land. Jag tog i interpellationen upp exemplet Markbygdens vindkraftverk, en av Europas största planerade vindkraftsparker. Det är ett exempel på en extremt lång handläggning. Risken är uppenbar att hela investeringen på 70 miljarder lämnar landet på grund av hanteringen. Det har redan lagts ned 70 miljoner kronor i prövningar inför det projektet.

Fru talman! Jag tänker inte utnyttja hela min talartid, men jag vill nu säga till fru ministern att det gäller att gå från ord till handling och skapa verkstad. Vad har ministern egentligen för ambitioner i frågan?

Anf. 10 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Först vill jag tacka Sven-Erik Bucht för interpellationen. Det är ett viktigt område att diskutera. Det finns ingen viktigare plats att diskutera frågorna än i riksdagens kammare.

Min erfarenhet från EU-parlamentet visar att jag verkligen försöker lyssna på de olika samhällsintressen som riksdagen och regeringen har att göra avvägningar mellan. Det är ett ansvar som vilar på oss alla. Företagen är basen för den svenska ekonomin. Det är där jobben skapas, och det är där det är viktigt att det finns goda villkor. Det är fantastiskt roligt att Sven-Erik Bucht gör sig så tydligt till talesman för den inställningen. Vi har också att ta hänsyn till människors hälsa och miljö.

Under den tid vi inte hade miljöbalken och den tillståndsprocess som finns nu skapades arbeten men samtidigt också enorma miljöproblem. Vi sliter på många ställen i Sverige med att sanera industritomter där industriell verksamhet har lämnat kvar miljöproblem, som innebär både extremt höga cancerrisker, hormonstörande kemikalier i marken, växtlighet som förstörs och risker för grundvattnet. Jag nämner detta därför att jag tycker att det är viktigt med en balans mellan olika intressen, till exempel människors hälsa, miljöintressen och vikten av att företagen har goda utvecklingsvillkor.

Givet detta ska jag tydligt säga att jag naturligtvis ser en potential i att förenkla, förbättra och göra miljöprocessprövningen snabbare. Det är bra att vi för ett år sedan fick det nya systemet med mark- och miljödomstolar. Det handlar om att föra ihop dem i domstolssystemet, förenkla och göra det tydligare. Det är bra att vi har beslutat på plats i fråga om länsstyrelsernas prövning av verksamhet på B-nivå, miljötillstånd för enklare verksamheter. Jag har personligen infört sexmånadersgränsen, som inte fanns med i de tidigare förslagen. För en sådan verksamhet ska länsstyrelserna vara snabbare och tydligare i hanteringen. Den organisationen är på plats om en månad, den 1 juni, och den ska utvärderas en gång om året. Egentligen kan vi bestämma att vi har en interpellationsdebatt en gång om året, ser hur det går och följer upp frågan. Det är bra med ett effektiviseringsstryck från olika politiska partier.

Det finns ett nationellt råd för innovation och kvalitet i offentlig verksamhet. Det kommer i maj att lämna ett betänkande om beslutsprocessen i offentlig verksamhet. Jag räknar med att det ska komma en del bra förslag.

Det som tar allra längst tid är de delar som utgör samrådsförfarandet, det vill säga den demokratiska processen där kommunerna diskuterar med alla intressenter. Det är möjligt att det går att förkorta den tiden, men det gäller att vara försiktig med den demokratiska balansen i beslutsprocessen. Det är viktigt att från olika politiska håll vara med i hanteringen. Jag återkommer till hur vi arbetar med miljökonsekvensbeskrivningar i mitt nästa inlägg.

Anf. 11 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Det råder inga delade meningar om att vi ska ha höga krav på miljön, men det handlar om att förkorta de vansinniga processer som pågår i dag. Det kan vara bra att införa en sexmånadersgräns, men om andra myndigheter stup i kvarten överklagar, som Naturvårdsverket, ger det ingen effekt.

Det behövs mer verkstad, miljöministern. Det behövs också mycket mer lyhördhet för näringslivets problem. Exemplet på extremt långa handläggningstider är många, och jag ska ta några.

Markbygden, som jag tog upp i mitt förra inlägg, har hållit på i fyra år och är ändå inte i mål. Det är överklagat av Naturvårdsverket. Ett annat exempel är LKAB:s nya gruvanläggning i Gruvberget vid Svappavaara, där det också har pågått i över fyra år. Det är överklagat av Naturvårdsverket, av myndigheten. Domstolens beslut har inte kunnat accepteras.

Det visar att lagen förmodligen är för dispositiv, vilket inte är bra. Ett biobränslebaserat kraftvärmeverk i Lund hade sex års prövotid.

Sex vindkraftverk i Varberg Energi hade också över sex års prövotid. Jag lyssnade på vd:n för energibolaget som berättade att första gången de byggde en vindkraftspark, 1991, var prövotiden sju månader. För det andra projektet, 1995, var prövotiden ett och ett halvt år. För det tredje projektet, 1998, var prövotiden ett år och nio månader. För den fjärde vindkraftsparken, som de byggde 2006, var prövotiden två år. För det femte som de byggde 2008 var prövotiden fyra och ett halvt år. Och nu är det över sex år.

En flerstegsmodell, miljöministern – men i fel riktning. Det var inte åt det hållet vi skulle gå.

Detta är helt oacceptabelt. Det är några exempel på hur prövotider och byråkrati har förändrats över tid. Exempelen är otaliga, oavsett vilken bransch man talar med runt om i Sverige.

Svenskt Näringsliv har i en mycket gedigen rapport belyst hur prövotiderna har förändrats till det sämre under åren 2007–2010. Under fyra år har A-verksamheter fått 15 procent längre prövotider och B-verksamheter 32 procent längre prövotider. Snitttiden för prövotillstånd av A-verksamheter är i dag mellan 3,4 och 4,4 år. Snitttiden för B-verksamheter är mellan 3,1 och 3,8 år. När det gäller vattenverksamhet är snitttiden mellan 2,9 och 3,7 år.

I samma studie har man gjort en internationell jämförelse av fyra typfall och tittat på sågverk, ytbehandlingsanläggningar, massafabrik och teknikverkstad. Ett exempel i den internationella jämförelsen visar skillnaden mot Finland, och det var sex år längre prövotid i Sverige än i Finland. Ett annat exempel är att det tog mer än sex år att göra en koldioxidfri fabrik i Sverige och tre år i Europa. Det tredje exemplet är att det i Sverige tar lika lång tid att få tillstånd att bygga en massafabrik som att förändra en mekanisk verkstad.

Det är dags att sätta klackarna i backen, miljöministern! Det är orimliga förutsättningar som vårt näringsliv har när det gäller tillståndprocesser. Det kan inte fortsätta på detta sätt i detta land. Risken är jättehög att kapital och investeringar flyttar utomlands. Det behövs verkstad, ministern.

Anf. 12 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack, miljöministern, för svaret! Och tack, Sven-Erik, för en viktig interpellation!

Jag ställde en skriftlig fråga till ministern i höstas där jag nämnde Dragon Mining i Svartliden och deras bekymmer med framför allt samrådsförfarandet, som även miljöministern har varit inne på här. Det är ett stort dilemma i dag att när man ska pröva en verksamhet, som i Dragon Minings fall är inom befintlig, nuvarande verksamhet, måste man ha nya samråd. Ett stort bekymmer är då att om de man ska samråda med inte vill samråda skapar man ytterligare en försening.

Det är ett av exemplen från Västerbotten, och det finns andra.

Handläggningen går långsamt, och det beror på att domstolar och länsstyrelser i dag saknar tillräckliga resurser för att ta sig an ärendena och gå igenom de miljöutredningar som gjorts.

Mark- och miljödomstolen i Umeå är överbelastad med gruvsmål och vindkraftsetableringar, så handläggningstiderna är nu långt över två år. Tidigare var de kortare. Sven-Erik har nämnt att de kan vara över fyra och ett halvt år. För Svartlidens del initierade man det första samrådet 2008, och man har fortfarande inte fått tid för prövning. I skogsnäringen har man nyligen fått vänta sex månader på ett B-tillstånd. Det är väl bra om ministern har ändrat det nu. För att anlägga en liten avlastningsplats för timmer tog det tidigare en vecka att få det prövat.

Vad som har hänt under de senaste åren när regeringen har omorganiserat och valt att slå ihop miljödelegationen och länsstyrelsen är att man har skapat ytterligare förseningar i handläggningen. Men jag tror, precis som miljöministern, att det är bra att det blir färre miljöprövningsdelegationer i Sverige. Det blir förhoppningsvis på sikt mer enhetliga och rätts-säkra tillståndsbeslut som fattas i de delegationer som blir kvar.

Men just nu har vi också dilemmat att man ska flytta om personal. Man har tappat personal, då viss personal väljer att inte gå över. Det gör att de nya miljödomstolarna inte har kommit i gång som de ska.

Sedan är vi tillbaka till, som vi har varit inne på tidigare, att tillståndsprövningen går långsamt till stor del beroende på att remissmyndigheter och kommuner ständigt begär längre svarstid. Ibland blir det ett totalt moment 22, där alla väntar på att ta ställning för eller emot projektet.

Min direkta fråga till miljöministern här i debatten blir: Vill miljöministern ta initiativ till en gräns för svarstiden utan möjlighet till förlängning? Det vore ett tacksamt första steg.

Anf. 13 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman! Jag uppskattar verkligen den här diskussionen, för alla svåra frågor tjänar på en öppen diskussion.

Om vi först tar den europeiska jämförelsen har jag ganska stor erfarenhet av miljöfrågor i Europa och med de olika europeiska länderna, och jag har haft mycket diskussioner med olika företag, organisationer och enskilda företag när det handlar om just dessa ärenden. Jag tror att den transparens och tydlighet som vi har i vår miljölagstiftning, och den sammanhållna miljölagstiftning vi har, ändå är någonting som i ett internationellt perspektiv är väldigt bra.

Det är inte min roll att stå här och försvara det som en socialdemokratisk regering gjorde en gång i tiden. Det gäller inte bara den sammanhållna miljöreglering som vi har, utan jag tror också att det är väldigt bra med det öppna samrådsförfarandet och med möjligheten för myndigheter att överklaga. Det är någonting som diskuterades mycket när miljöbalken skapades, men det fanns ändå en stor majoritet i riksdagen för att det skulle vara så.

Sammantaget tror jag att när det handlar om den första delen av ett tillstånd, det så kallade samrådsförfarandet där olika intressenter finns med, finns det möjlighet att sätta tidsgränser även här, på samma sätt som jag har gjort när det gäller hantering av B-ärenden i normalfallet. Jag tror att det är en möjlig väg att komma fram. Det är en del av det som vi jobbar med i Regeringskansliet just nu.

Det är viktigt för kommunerna att kunna vara med i den här hanteringen. Det är också viktigt för enskilda att kunna vara med just när det

gäller miljö- och hälsofrågor. Historien säger oss ju att det i några fall har varit avgörande för att vi ska kunna både hitta miljöproblem och avvärja miljöproblem.

Den öppenheten och att många deltar i beslutsprövningen tror jag är bra. Jag tror att det vore synd om vi inte kunde behålla det.

Däremot håller jag med om att det säkert finns möjligheter att effektivisera, att förkorta handläggningstider när det gäller samrådsförfarandet. Det är den första delen i ett miljöprövningsärende.

Den andra delen handlar om miljökonsekvensbeskrivningar. Även här tror jag att det finns möjligheter att förkorta. Men miljökonsekvensbeskrivningarna är underlag för samrådet. Det är företaget som presenterar vad man ska göra och vilka effekter det får. Det är naturligtvis oerhört viktigt att vi ställer höga krav på kvalitet. Men kvaliteten blir inte alltid bättre av att det tar längre tid. Jag tror dock att det finns möjligheter att titta på tidsutdräkten även här.

För att sedan titta på länsstyrelserna: Det arbetar vi hela tiden med. Arbetet är så fördelat att länsstyrelsernas arbete inte ligger på mitt departement. Men när vi antog reglerna om koncentration och tillståndsprövning för B-verksamhet var jag oerhört nogga med att vi ska titta på handläggningstider och att det ska vara jämförelsematerial mellan olika länsstyrelser. Det är också en del av beslutet, en benchmarkingprocess där man kan titta på vilka som är bra och vilka som är dåliga och varför de som är bra är bra och snabba. För att understödja detta var jag mycket nogga med att sex månader i ett normalärende är den tid som räcker för prövning av ett B-ärende.

Jag ber att få återkomma.

Anf. 14 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Ministern redde ut flera aspekter på saker som behöver förändras. Det finns all anledning att se över lagstiftningen. Jag tror att det vore viktigt att vi lämnar partiprestigen i den här frågan och ägnar oss mer åt pragmatism. Vi i Sverige har inte råd att tappa den här typen av frågor. Svenskt näringsliv ska hävda sig internationellt och utvecklas i landet.

I grunden har vi en bra miljölagstiftning, men tillämpningen har alltför ofta drivits till det absurda. Det är vad det handlar om. Procedurfrågor tycks ofta gå före saksak. Det verkar finnas en lagstiftning som är dispositiv. Företag som investerar får betydande problem och höga kostnader. Jag nämnde tidigare exemplet Markbygdens vindkraft. 70 miljoner kronor har man redan lagt ned där.

Tar man tillräcklig samhällsekonomisk hänsyn? Vilka får remiss i de här frågorna? Är exempelvis Tillväxtverket, som hanterar tillväxtfrågor, remissinstans i de här frågorna? Nej. Det är ett exempel.

Hur ska vi kunna behålla hög export, som är så oerhört viktigt? På en global marknad krävs snabbhet och inte minst miljömässighet. Om osäkerheten är stor och det tar lång tid riskerar vi att investeringar flyttar utomlands. Förädlingsindustrin kan väldigt lätt flytta. Råvaruindustrin måste givetvis accepteras men kan få stora konkurrensnackdelar.

Därför tycker jag, ministern: Ta detta på allvar och var pragmatisk! Vi har inte råd att tappa det här området, så att vi tappar investeringar och tappar nya jobb och tillväxt. Vi kommer att få ett mycket sämre

*Svar på
interpellationer*

välfärdsland då, och vi kommer att få en mycket sämre miljö om vi tap-
par massor med företag.

Anf. 15 ISAK FROM (S):

Fru talman! Det miljöministern var inne på håller jag med henne om. Vi var egentligen överens om miljöbalken när den dåvarande riksdagen beslutade om den. Men sedan händer det ju saker.

Då var det inte alls det tryck och det antal ansökningar som det är i dag, framför allt i miljödomstolarna i Umeå och Luleå, med den gruveta-
blering och den vindkraftsetablering som är i annalkande. Då måste sit-
tande regeringen följa med och följa upp det. Om man lyssnar till dom-
stolarna är resursbrist en av de stora stötestenarna. Det är klart att man
måste ha pengar för att kunna anställa kompetens.

Det krävs också att man utarbetar vägledande krav för hur domstolar-
na ska hantera prövningar vad gäller remissvar och antal samråd vid
remissomgångar. Skulle det finnas en enhetlighet tror jag att det skulle gå
snabbare.

Ett tips till regeringen är också att lyssna lite mer på vilka domstolar
och myndigheter som handhar ärenden med stor ekonomisk påverkan
och påverkan på nya arbetstillfällen.

Exempelvis Svartlidengruvan står och faller med om de får nytt till-
stånd. Det handlar om 100–120 arbetstillfällen, och i inlandet i Väster-
botten är det ganska mycket.

Men jobben är tyvärr inte regeringens bästa gren. Det är väl därför vi
ser dagens långbank. Men här finns det betydande förbättringspotential.

Anf. 16 Miljöminister LENA EK (C):

Fru talman, ärade ledamöter och ärade åhörare! Jag skulle vilja tacka
för en mycket bra och sansad diskussion. Jag tycker att det är oerhört
viktigt att vi tar frågorna på stort allvar och verkligen lyssnar på olika
förslag som kan komma in.

Det är viktigt att vi har en bra hantering av tillstånd i miljöärenden.
Den ska vara snabb och effektiv. Men det ska också finnas utrymme för
olika samhällsintressen att diskutera i så stora tillståndsprövningsproces-
ser, och det är oerhört viktigt med människors hälsa och med miljöfrågor.

I debatten har det nämnts några ärenden som är pågående. Jag kan
över huvud taget inte uttala mig om dem, för om jag gör det blir nästa
gång vi möts i konstitutionsutskottet, och då är det kanske också fel
fråga.

Jag kan alltså inte kommentera dem. Men jag kan säga att det inte var
mer än ett par veckor sedan jag var nere i gruvan, och jag ska åka upp till
Kiruna om bara två veckor igen, just för att se vad vi kan lära och vad vi
kan göra när det gäller de här väldigt stora frågorna och väldigt stora
miljöärendena.

Jag är glad att vi har en samsyn om att den sammanhållna miljö-
regleringen inom miljöbalken är att föredra framför hur det ser ut i
många andra länder i Europa där det är splittrat och man måste prova
varje del av en verksamhet i olika tillståndsprövningsprocesser – det är inte bra.

När det däremot gäller just det första samrådsförfarandet tror även jag
att det finns möjlighet att effektivisera. Vi tittar också just nu på frågan

om miljökonsekvensbeskrivningar. Det är andra steget. När det gäller B-ärenden har jag nämnt att vi har satt tidsgränser för länsstyrelserna.

Personal- och resursfördelningen till domstolarna ligger inte på mitt departement. Men jag kan säga – innan min talartid är slut – att jag faktiskt var på den första personaldagen med domstolarna för att gå igenom deras arbetssituation. Vi är naturligtvis också angelägna om att det ska fungera bra för dem som jobbar med de här svåra frågorna. Det gynnar oss alla.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Socialförsäkringsutskottets betänkande
2011/12:SfU13 Förtydligande av arbetsgivares ansvar för sjuklön

Arbetsmarknadsutskottets betänkande
2011/12:AU12 Samverkan mellan kommuner om samhällsorientering,
m.m.

Justitieukskottets betänkande
2011/12:JuU24 Ökad säkerhet i domstol

Utbildningsutskottets betänkanden
2011/12:UbU15 Gymnasieskolan
2011/12:UbU16 Studiestöd

EU-dokument
KOM(2012)217 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om
ändring av direktiv 2009/138/EG om upptagande och utövande av
försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II) vad gäller
datumen för dess införlivande och tillämpning och datumet för när
vissa direktiv upphör att gälla

7 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 22 maj

2011/12:369 30 bilfria mil
av *Monica Green* (S)
till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)
2011/12:370 Tilltron till a-kassan
av *Monica Green* (S)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

Prot. 2011/12:115
22 maj

*Svar på
interpellationer*

2011/12:371 Den svenska modellen och välfärdsigan
av *Monica Green* (S)
till statsminister Fredrik Reinfeldt (M)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 29 maj.

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 22 maj

2011/12:587 Hot och attacker mot hbt-personer i Ukraina
av *Hans Linde* (V)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

2011/12:588 Besked om fortsatt skattebefrielse för etanolbränsle
av *Mats Pertoft* (MP)
till finansminister Anders Borg (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 29 maj.

9 § Kammaren åtskildes kl. 15.28.

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

CLAES MÅRTENSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Ledighet	1
2 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
3 § Förnyad bordläggning	1
4 § Svar på interpellation 2011/12:344 om världens småbrukares rättigheter	1
Anf. 1 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M).....	1
Anf. 2 BODIL CEBALLOS (MP).....	3
Anf. 3 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M).....	4
Anf. 4 BODIL CEBALLOS (MP).....	5
Anf. 5 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M).....	6
Anf. 6 BODIL CEBALLOS (MP).....	8
Anf. 7 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M).....	8
5 § Svar på interpellation 2011/12:327 om handläggningen vid miljöprövning	9
Anf. 8 Miljöminister LENA EK (C).....	9
Anf. 9 SVEN-ERIK BUCHT (S)	10
Anf. 10 Miljöminister LENA EK (C).....	11
Anf. 11 SVEN-ERIK BUCHT (S)	12
Anf. 12 ISAK FROM (S)	13
Anf. 13 Miljöminister LENA EK (C).....	14
Anf. 14 SVEN-ERIK BUCHT (S)	15
Anf. 15 ISAK FROM (S)	16
Anf. 16 Miljöminister LENA EK (C).....	16
6 § Bordläggning	17
7 § Anmälan om interpellationer	17
8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	18
9 § Kammaren åtskildes kl. 15.28	18